

І РЭМЛЕ ПАМЯТКА ДЗЁН...

Нібыта казачны цуд, створаны рукамі магутнага волата, узвышаецца над старажытным Камянцом Белая вежа. Веліччу сваёй і непаўторнай прыгажосцю яна вабіць позірк і хвалюе сэрца. Калі і хто збудаваў яе? Для чаго патрэбна была яна людзям?

У музеі, які створан цяпер у Белай вежы, на такія пытанні адкажуць:

— Збудаваў яе прыгонныя сяляне амаль семсот гадоў назад. Зодчым вежы быў наш таленавіты продак Алёкса, гаспадаром — князь Уладзімір Васількавіч. Праз гэтыя вузкія байніцы воіны князя аглядалі наваколле, каб да Камянца не падыйшлі знянацку ворагі...

І маўкліва стаіць, «дрэмле памятка дзён, што ў нябыт уцяклі», даносячы да нас дыханне сівых, далёкіх вякоў...

За сваю гісторыю беларускі народ стварыў многа культурных каштоўнасцей. У гарадах і мястэчках, у сёлах і вёсках будаваліся магутныя крэпасці, велічныя палацы, саборы. Таленавітыя мастакі-самародкі стваралі непаўторныя нацыянальныя палотны і скульптуры. Аднак Беларусь, як ні адна краіна

ў Еўропе, панесла велізарныя, незваротныя страты. Нашы гарады і вёскі разбуралі тэўтонскія рыцары, шведскія і французскія заваёўнікі і, страшней за ўсіх, — нямецкія фашысты. У палымі войнаў загінулі і шматлікія помнікі нацыянальнай культуры.

Тое, што ўцалела ў гады ваявання ліхалецця і што створана народам у апошнія дзесяцігоддзі, з'яўляецца каштоўным нацыянальным багаццем. Кожнаму беларусу, кожнаму савецкаму чалавеку бясконца дарагія Брэсцкая крэпасць і Сафійскі сабор у Полацку, мемарыяльны комплекс Хатыні і Барысаглебская царква ў Гродна, парк ў Гомелі і Нясвяжы, дуб Міцкевіча ў Шчорсах... Памятаючы ўказанне Ул. І. Леніна аб тым, што без захоўвання культурнай спадчыны, створанай чалавецтвам на працягу стагоддзяў, нельга будаваць сацыялістычную культуру, мы з асаблівай увагай ставімся да аховы нацыянальных помнікаў.

Клопатамі аб беларускай культурнай спадчыне прасякнуты Закон аб ахове помнікаў культуры, які ў снежні мінулага года прыняла сесія Вярхоўнага

Савета Беларускай ССР. Закон прадугледжвае далейшае паліпшэнне аховы і выкарыстання помнікаў культуры, якія маюць вялікае гістарычнае, навуковае, мастацкае значэнне і адлюстроўваюць творчыя сілы народа, яго быт, культуру, рэвалюцыйныя традыцыі.

Помнікі культуры, чыёй бы ўласнасцю яны ні з'яўляліся — дзяржаўнай, калгаснай, асабістай, кааператывных ці грамадскіх арганізацый, — знаходзяцца на ўліку і ахоўваюцца дзяржавай. Дзяржаўнай ахове падлягаюць помнікі гісторыі, архітэктуры, мастацтва, археалогіі. Гэтыя важнейшыя артыкулы Закона выключваюць магчымасць марнатраўства, куплі або продажу каштоўнейшых помнікаў, як гэта падчас здараецца ў краінах Захаду.

Усе помнікі культуры падраздзяляюцца на помнікі агульнанасаўнага, рэспубліканскага і мясцовага значэння. Арганізацыя ўліку, аховы і прапаганды іх ажыццяўляюць выканаўчыя камітэты Саветаў дэпутатаў працоўных. Кіраўніцтва і кантроль за пастаноўкай гэтай справы ўскладзены на Міністэрства культуры рэспублікі,

указанні якога абавязковыя для ўстаноў, прадпрыемстваў і арганізацый, грамадзян.

Вялікую ролю ў зберажэнні і ахове гістарычных каштоўнасцей адыгрывае Беларускае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Створана яно каля трох гадоў назад, аднак за гэты кароткі час ужо налічвае ў сваіх радах амаль 600 тысяч членаў, аб'яднаных у 3 200 першачасных арганізацый, і каля 4 тысяч калектывных членаў. Таварыства, абапіраючыся на шырокую грамадскасць, знаёміць насельніцтва з помнікамі гісторыі і культуры, займаецца зберажэннем іх, выпускае брашур, буклеты, даведнікі. Сёлета яно пачне выдаваць навукова-метадычны бюлетэнь «Помнікі культуры Беларусі».

За апошнія гады ў рэспубліцы па ініцыятыве Таварыства зроблен рамонт і рэстаўрацыя многіх помнікаў архітэктуры, такіх, як былая ратуша і былы палац губернатара ў Віцебску, былы палац Паскевіча ў Гомелі. Выконваюцца работы па рэстаўрацыі і кансервацыі руін Брэсцкай крэпасці, Сафійскага сабора ў Полацку, Праабражэнскай царквы ў Заслаўі. У

бліжэйшыя гады будуць адноўлены яшчэ 20 помнікаў архітэктуры. Закон дакладна вызначае парадак рамонт і рэстаўрацыі помнікаў, а таксама меры адказнасці кіраўнікоў устаноў, прадпрыемстваў, арганізацый і грамадзян за захаванасць і своєчасовы рамонт іх. Асобы, якія вінаваты ў знішчэнні, разбуранні або псаванні помнікаў культуры, прыцягваюцца да адказнасці.

Органы мясцовай улады і грамадскасць клопоцяцца аб тым, каб помнікі старажытнасці гарманічна ўлісваліся ў забудову сучасных гарадоў. У сістэму сучаснай забудовы ўключаны помнікі архітэктуры ў Полацку, Гродна, Навагрудку, Нясвяжы, Лідзе і іншых гарадах. Закон устанаўлівае правіла, згодна з якім пры распрацоўцы генеральных планаў і праектаў планіроўкі і забудовы гарадоў і іншых населеных пунктаў павінны прадугледжвацца зоны рэгулявання забудовы і ахоўныя зоны помнікаў культуры.

За гады Савецкай улады беларускі народ накапіў вялікія культурныя багацці. Новы Закон будзе садзейнічаць яшчэ большаму памнажэнню іх.

Адначасова з выхадам у свет першага тома Беларускай Савецкай Энцыклапедыі калектыў яе стваральнікаў адсвяткаваў наваселле. На вуліцы Акадэмічнай закончана ўзвядзенне новага будынка, у якім размясцілася галоўная рэдакцыя БелСЭ. На пляці добра асветленых паверхх запраектавана каля пяцідзiesiąці памяшканняў. Тут ва ўмовах максімальных выгод будуць працаваць супрацоўнікі адзінаццаці галіновых рэдакцый. Да іх паслуг прадугледжана бібліятэка на 30 тысяч тамоў, канферэнц-зала са стацыянарнай кінаўстаноўкай.

Алесь ШАСТАК

ФІЗІКІ.

[Здымак зроблен у Беларускай Дзяржаўнай універсітэце імя Ул. І. Леніна].

Фотаэцюд
М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Анавяданне
эмігранта

ПЕРШАЕ ЗНАЁМСТВА

Першымі наш параход спаткалі чайкі. Гэта была вестка аб тым, што бераг блізка. Людзі пачалі паднімацца на палубу. Выйшаў і я, але ніякай зямлі не ўбачыў; вада, як і раней, злівалася з небам. Хмары і густы туман засланялі гарызонт.

Але вось праз туман вылаўзілі нью-йоркскія небаскросы. Параход спыніўся, загрузкацелі трапы, пачалася мітусня. Мяне з сям'ёй накіравалі ў нейкі атэль.

Яшчэ ў Брэмэнгафене я даў падпіску, што кошт дарогі адплачу па прыездзе ў Амерыку, але гэтыя грошы патрэбна было зарабіць. За атэль жа кожны суткі налічвалі па дзесяць долараў, а на харчаванне на тры асобы кожны дзень давалі тры долары. Хоць ты і атрымліваеш на яду, каб не памерці з голаду, але кожную хвіліну адчуваеш сябе як на іголках і час ад часу падлічваеш: за дарогу пяцьсот долараў, атэль і яда за дзесяць дзён каштуюць сто трыццаць. Усяго разам доўгу сабралася шэсцьсот трыццаць.

Я бачыў, што трапляю ў кабалу, а дапамагчы знайсці працу ніхто і не турбуецца. Думай і выкручвайся сам, як хочаш і як умееш.

Праз тыдзень знайшоў працу. Трэба было ў майстэрні чысціць медныя падсвечнікі. Праца стаячая, абед — паўгадзіны, прастаяў я цэлы дзень без руху і мае ногі папухлі, а за дзень зарабіў толькі пяць долараў. Бачу, як найхутчэй трэба ўцякаць з атэля, шукаць кватэру і іншую працу. Бяда ў тым, што мовы не ведаеш і на цябе пазіраюць, як на вар'ята, завуць GREEN — зялёны. Кожны хоча цябе ашукаць, на табе зарабіць.

Напаткаў я сваіх землякоў, якія выехалі з нашай вёскі на заробкі ў Амерыку яшчэ да першай сусветнай вайны. Яны мяне не ведалі, але добра ведалі майго бацьку. Знайшлі яны мне танную кватэру, прынеслі посуд, прывезлі ложка, стол, крэслы, далі пару долараў — як кажуць, паставілі мяне на ногі. Знайшлі мне і працу.

Трапіў я ў швейную май-

стэрню. Гэта быў чатырохпавярховы будынак. Майстэрня займала два паверхі — трэці і чацвёрты. На чацвёртым шылі і падпрасоўвалі паліто і пінжакі, а на трэцім толькі прасавалі, наводзілі глянец. Памяшканне зрабіла на мяне непрыемнае ўражанне. Наверсе пад столлю былі пакладзены металевыя бэлькі, а на гэтых бэльках ляжаў пласт пылу. Ніхто іх ніколі ад часоў Адама не чысціў, ніякая санітарная камісія сюды і носа не паказвала. Колькі асядала пылу ў лёгкіх краўцоў, аб гэтым таксама ніхто не турбаваўся.

Гаспадаром майстэрні быў стары эмігрант-беларус з-пад Койданава. Звалі яго Змітрок Апанасаіч Адзярыха.

Заробную плату выплачалі кожную пятніцу чэкамі. Калі раздавалі чэкі, дык іх пераварочвалі, каб ніхто не бачыў, колькі хто зарабляе. Я ніколі і не думаў, што калі скажу суседу, колькі я зарабляю, дык ад гэтага набуду вялікую непрыемнасць. Толькі пазней навучыўся трымаць язык за зубамі, але было ўжо позна. Побач са мной працаваў доўгія гады падпрасоўчыкам стары украінец Багдан Казленка. Аднойчы ён запытаў, колькі я зарабляю. Я сказаў праўду.

— Ты, чалавеча, добра зарабляеш, ты яшчэ зялёны, — і на яго твары з'явілася ліслівая ўхмылка.

Вось гэты Багдан Казленка пачаў пад'язджаць да мяне з нейкімі патаэмнымі думкамі.

Аднойчы выпадкова Змітрок падыйшоў да нас і паглядзеў, як мы працуем. Узяў мною адпрасаванае паліто, агледзеў яго ўважліва, а пасля сказаў:

— Добра.

Майму суседу ён зрабіў заўвагу. Таго ж самага дня ў час абедзенага перапынку Змітрок Адзярыха паклікаў мяне ў свой кабінет.

— У прысутнасці сведкі — прадстаўніка прафсаюза я хачу паведаміць вам, Цімох Гаўрылавіч, — зярнуўся ён да мяне, — што я даю вам дзесяць цэнтаў прыбаўкі ў гадзіну. Цяпер вы будзеце мець адзін долар і дзесяць цэнтаў.

Працы для падпрасоўчыкаў было дастаткова, і Змітрок мя-

не кожны дзень пакідаў пазней працаваць на адну гадзіну. Гэтая гадзіна лічылася звышурочнай і аплачвалася вышэй. Казленку ж Змітрок адсылаў дахаты.

— Ці ведаеце вы асабіста Змітрака? — звярнуўся аднойчы да мяне Багдан.

— Я яго асабіста не ведаю, але, відаць, ён чалавек нядрэнны і да мяне адносіцца прыхільна.

— Змітрака Адзярыху ўсе завуць у майстэрні Грышкам Распуціным, ці чулі вы? — запытаў ён мяне, а сам лавіў кожнае маё слова.

— Адкуль я магу ведаць, як яго хто абзывае? Я чалавек новы, і такія плёткі мяне зусім не цікавяць.

Праз некаторы час стаў я заўважаць, што Змітрок глядзіць на мяне воўкам. Справа была прастай. Тое, што Багдан плёў мне пра Змітрака, ён тут жа раскаваў Змітраку, толькі выдаючы гэта за справу майго языка. Адным словам, я напаткаў правакатара. Заставалася чакаць, што з гэтага ўсяго выйдзе. Трохі пазней Змітрок перастаў даваць мне звышурочную працу. Цяпер Багдан пераклучыўся на палітычныя размовы.

— Раней, у час апошняй вайны, працы было хоць адбаўляй. Працаваў я па дзве-тры гадзіны звышурочна кожны дзень. Вайна скончылася, і праца хутка скончыцца. Гэта Амерыка, а ты чалавек новы, гэтай краіны ты не ведаеш, — выказаўся ён, а сам асцярожна бліснуў на мяне сваімі вачыма.

Дні праз тры пасля такой гутаркі выклікалі мяне да Адзярыхі.

«Пачалося», — падумаў я, кінучы прас і пайшоў у кабінет Змітрака. Змітрок сядзеў за вялікім сталом, глядзеў злосна і нават не запрасіў мяне сесці.

— Скажы ты мне, — пачаў ён, — чаму ты апошні раз прыпісаў сабе дзесяць лішніх паліто пры падпрасоўцы?

— Нічога я не прыпісаў. Я запытаў у Багодана Казленкі, і ён сказаў, што васемсот штук. Гэтую лічбу я не правяраў, а паверыў яму на слова. Табе самому, — звярнуўся я да яго

на «ты», — вядома колькасць паліто, а таму вельмі лёгка выкрасліць лішнія і паставіць сапраўдную лічбу, тым болей што за «прыпісанія» паліто ты яшчэ не плаціў.

Пасля таго, як я яго назваў на «ты», вочы яго наліліся крывёю ад злосці. Ён, я бачыў, згубіў раўнавагу.

— А хто табе даў дзесяць цэнтаў прыбаўкі?

— Ты, — адказаў я.

— Калі?

— Тады, калі выклікаў мяне ў свой кабінет.

— Ты хлусіш! — закрычаў ён на мяне.

— Не, я не хлусу, я маю сведку — прадстаўніка прафсаюза.

Змітрок Адзярыха надта добра ведаў, што яго ўсе ў швейнай майстэрні баяцца, дрыжаць ад аднаго толькі яго незадоволеннага позірку і ходзяць на задніх лапках перад ім. Ён можа ў любую хвіліну выгнаць адсюль, адабраць кусок хлеба, а знайсці працу не так лёгка. Змітрок крыкнуў мне:

— Вон!!!

З усяго размаху я так стукнуў кулаком па стале, што аж чарніліца пакацілася ўніз, і закрычаў: «Сам вымятайся вон!»

Змітрок гэтага не чакаў. Ён падскочыў са свайго мяккага крэсла і пабег з кабінета. Я пайшоў назад да свайго праса.

Уся майстэрня аж ахнула. Я стаў героем. Падыйшоў да мяне адзін рабочы і прашаптаў:

— Ты малайчына, ты адважны чалавек. Толькі падумаць, гаспадара-крывасмока выстаўіў з яго ўласнага кабінета.

Гадзіны праз дзве, чую, зноў клічуць:

— Цімох Гаўрылавіч! Да Адзярыхі!

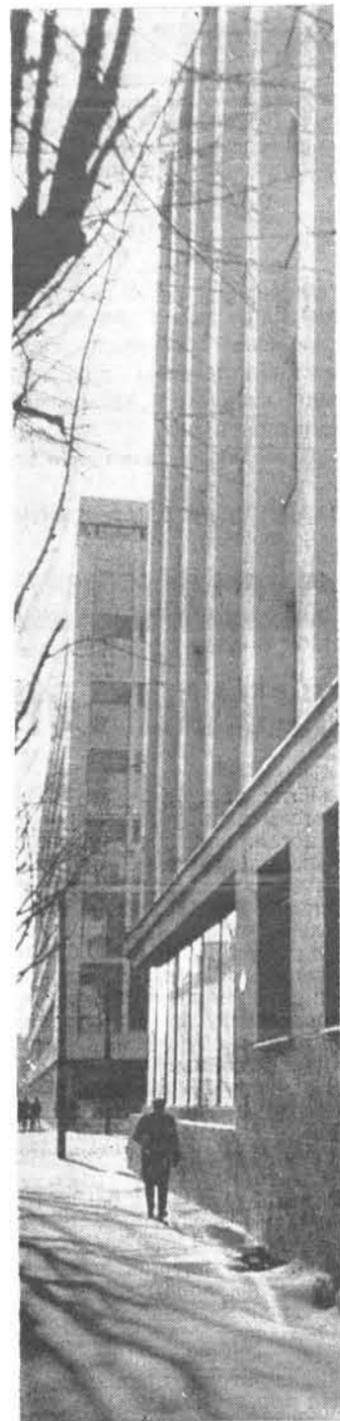
Я пайшоў зноў у яго кабінет. Не ведаю, навошта ён мяне паклікаў: ці хацеў замяць гэтую справу, ці для таго, каб я папрасіў у яго прабачэння. Гаспадар сказаў не без іроніі:

— Я бачу, што ты мог бы быць маім партнёрам.

— Быць тваім партнёрам не робіць мне гонару. Ты лепей выпішы мне да канца дня чэк.

І я назаўсёды пакінуў і кабінет Адзярыхі, і яго майстэрню.

ЗША.

Мінск. Ленінградская вуліца.
Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ЛЯЧЭННЕ
МАНІ
КАШТУЕ
8 ДОЛАРАЎ

Амерыканскае выдавецтва «Харпер энд роу» выпусціла чарговую порцыю антысавецкай хлусні, надрукаваўшы новую кніжку С. Алілуевай «Толькі адзін год». Лёс першага яе твора — кнігі «Пісьмы да сябра» — вядомы: амаль увесь ты-

раж яе застаўся ляжаць на прылаўках кнігарняў. Можна меркаваць, што такую ж «папулярнасць» будзе мець і другая кніжка, бо вельмі ўжо прыкметна відаць почырк прафесіянальных «саветолагаў» і «крэмленолагаў», якія вадзілі рукой аўтара.

Чаго варты «Толькі адзін год», раскаваецца ў артыкуле Даніэля Пасэнта, які мы перадрукоўваем у скарачаным вы-

глядзе з польскай газеты «Палітыка».

Новая кніжка дачкі Сталіна Алілуевай «Толькі адзін год» яшчэ да выхаду была надта шырока разрэкламавана ў Злучаных Штатах.

У час гэтай кампаніі Алілуева заяўляла, што калі яе першы твор быў кніжкай рускай пра Савецкі Саюз, то новы твор пісала ўжо АМЕРЫКАНКА ПРА САВЕЦКІ САЮЗ. Выяўляецца, што на працягу нейкага года аўтарка ператварылася з рускай у амерыканку. З кнігі, аднак, вынікае, што на самай справе яна цяпер і не руская і не амерыканка. Без смутку выехала яна з СССР і не сумуе па ім ні хвіліны, — наадварот, задаволенна, што апынулася на другім канцы свету. Яна не звязана з Расіяй нічым, нішто — абсалютна нішто — ёй там не падабаецца, нічым яна не ганарыцца, грэбуе сваімі землякамі, за выключэннем некалькіх сяброў. У яе меней агульнага з рускай культурай, чым у любога заход-

няга інтэлігента, які Чэхава лічыць сваім. Але не стала яна і амерыканкай, бо ў тым, што піша, няма нічога ад амерыканскай прастаты, затое ёсць страх перад Амерыкай, пустэльніцтва ў маленькай віле на ўсходнім узбярэжжы; ўрэшце, у тым, што яна піша пра Савецкі Саюз, няма ні на грош амерыканскага погляду. Калі амерыканец глядзіць сёння на Расію і іншыя рэспублікі, то ён можа асуджаць лад, абуралася недахопам бензакалонак і матэляў, але не можа не захапляцца ўзроўнем тэхнікі, росквітам музыкі, чужасцю публікі ў тэатры, вечнай Расіяй і г. д.

Для Алілуевай усё гэта чужое. Хлеб рускі для яе чэрствы і кіслы, тэатр — сацрэалістычны, музыкі яна не слухае.

Алілуева была ўласніцай шматпакаёвай кватэры ў Маскве, дачы пад Масквой, атрымлівала пенсію, якой хапала на ўтрыманне ўсёй сям'і, у яе раней былі хатняя работніца і нянька, а зараз яна выстаўляе

сябе ахвярай рэжыму, стараецца любой цаной выклікаць спагаду, запэўніць чытачоў і сябе, што яна паступіла слушна, выходзячы з савецкага пасольства ў Індыі і накіроўваючыся ў пасольства ЗША, дзе ашломленыя дыпламаты не маглі паверыць, што перад імі дачка ТАГО Сталіна. З фактаў, якія прыводзіць сама Алілуева, неабвержна вынікае, што ёй жылося значна лепей, чым яе знаёмым, што яна была пазбаўлена штодзённых клопатаў, мела доступ да кіраўнікоў краіны. Нікчэмнасць яе існавання ў Маскве — мяркуючы па тым, што яна піша, — заключалася перш за ўсё ў бяздзейнасці, адсутнасці інтарэсаў, пустэчы, якая панавала ў ёй. У яе была не звязаная з цяжкай працай пасада ў Інстытуце сусветнай літаратуры, дзе, як яна піша, да яе ставіліся бездакорна. Што яна там рабіла? Невядома. На 400 з лішкам старонках кніжкі, дзе яна падае найдрабнейшыя плёткі і чуткі, дзе яна знайшла мес-

Не пазнаць маю Пастаўшчыну

Расстаўся я з Радзімай 32 гады таму назад. Цяжка ўспамінаць той дзень, калі мы з жонкай Канстанцыяй Міхайлаўнай рашылі ехаць на заробаткі ў Францыю. Спачатку я, а потым і яна. Вядома, не ад добрага жыцця мы пакінулі чацвёра маленькіх дзяцей. Старэйшаму тады было 9 гадоў. Засталіся яны ў маёй маці.

Цяжка даводзілася ў той час працоўнаму чалавеку. Багацце зямля прыносіла багаццем, а мы жылі ў беднасці, працавалі на пана Бушэўскага. Гэта ён нажываўся з працы нашых мазолістых рук, а мы недадалі, дрэнна апраналіся, туліліся ў разваленыя хацінкі, ніяк не маглі звесці канцы з канцамі.

Вось гэта і прымусіла мяне і жонку шукаць шчасця на чужыне. А там мы яшчэ раз убачылі, што страцілі многае. Нават дапамагчы дзецям не маглі.

Вайна наогул перапыніла сувязі з роднымі, адарвала нас ад дзяцей.

У Францыі працавалі мы на сельскай гаспадарцы. Дома свайго не было. Жывём і цяпер на прыватнай кватэры.

У думках мы заўсёды былі тут, на Радзіме, са сваімі дзецьмі. Прыехаць у родныя мясціны — аб гэтым марылі ўсё жыццё. Толькі здзеініць мару было вялікай цяжкасцю. Да таго ж запалохвалі ссылкай у аддаленыя куткі Расіі.

Праўду мы пазналі ад людзей, якія таксама жылі ў Францыі, але ім пашчаслілася раней за нас наведаць Краіну Саветаў.

І вось пяць год таму назад у сына Пятра ў Паставах пабывала мая жонка. Якой радасцю святлілася яе вочы, калі яна атрымала дазвол на выезд!

32 гады на чужыне я марыў пра сустрэ-

чу з дзецьмі, роднымі. І гэта шчасце нядаўна выпала на маю долю. Я апынуўся ў абдымках савецкіх людзей адразу ж, як пераехаў граніцу. Мяне акружалі клопатамі і ўвагай добрыя людзі на кожным кроку. Гаварылі на зразумелай мне роднай мове.

Слязьмі радасці і сораму напаўняліся мае вочы, калі ў Мінску нас сустрэў сын Пётр. Радасць за тое, што я на Радзіме, а сорам перад дзецьмі за тое, што мы ім не маглі ў свой час дапамагчы. Іх вырастала і, выхавала Савецкая ўлада.

Сын Пётр і яго жонка, настаўніца Людміла, — паважаныя людзі. Пётр — шафёр першага класа на Пастаўскай аўтабазе, ударнік камуністычнай працы, неаднаразова атрымліваў узнагароды. Мае ўласны прасторны дом. У доме поўны дастак, багатая мэбля. Дзеці вучацца ў прыгожай утульнай школе і прытым бясплатна.

У гутарцы Пеця сказаў мне, што хоча набыць аўтамашыну. А вось нам, старым, аб гэтым і не марылася.

Не пазнаць сёння маю родную Пастаўшчыну. Праезджаючы па дарозе Мінск—Паставы, міжволі залюбуешся прыгожымі і светлымі дамамі маіх братоў-беларусаў. А ўзяць курортны гарадок Нарач. Якія вялізныя дамы вырасталі тут на беразе возера, у сасновым бары! І ўсё гэта для простага працоўнага чалавека.

Пакідаючы Савецкі Саюз, я павязу аб ім самыя добрыя пачуцці, праўду аб жыцці маіх землякоў.

За 32 гады Францыя не стала нам радзімай. Не нажылі мы і багацця. А таму адно наша жаданне — як мага хутчэй вярнуцца ў Беларусь, да дзяцей, да ўнукаў.

Іосіф КАЙРОВІЧ.

Contacts With More Than 100 British Organizations

Many readers would like to know about the activities of the USSR-Great Britain Society, which is incorporated in the Union of Soviet Societies of Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries. Here A. MASKO, the Society's Executive Secretary, tells of its activities.

THE USSR-Great Britain Society has been in existence for more than 11 years now.

In this time it has developed into a mass organization, which maintains and promotes contacts with more than 100 different public, professional, educational and artistic organizations in Great Britain. According to its Charter, the Society's basis is its collective members—the working people of industrial enterprises, collective farms, educational establishments, and various scientific and cultural organizations. Included among them are the workers of the «Tryokhgor-naya Manufaktura» Textile Mills, the Moscow «Manometr» Instrument-Building Plant, the Bolshoi Theatre, the Central Puppet Theatre, the USSR Chess Federation and the Dynamo Sports Club. The Society's Board, elected by an all-Union conference of its members, includes workers, scientists and workers in the field of culture. Alexei Surkov, a poet and prominent public worker, is President of the Board; among the Vice-Presidents and members of the Board are V. Promyslov, Chairman of the Moscow City Soviet's Executive Committee; A. Klimov, Chairman of the Tsentrosyuz (Central Union of Consumer Cooperative Societies of the USSR); S. Obraztsov,

chief artistic director of the Central Puppet Theatre; B. Alexandrov, the artistic director of the Soviet Army Song and Dance Ensemble, and composer D. Kabalevsky.

The Society would hardly be able to cope with the tremendous work it is doing to acquaint the Soviet public with Britain's culture, history, science and economy, and to maintain contacts with the British public were it not for the contribution made by its numerous activists, hundreds of volunteers—students, teachers, housewives, pensioners, scientists and workers—as well as the collective members and Board members.

It is their participation that enables us to receive in the USSR thousands of British tourists, arrange hundreds of meetings between people of the same professions, to set up various exhibitions and to take many other measures which promote friendship and understanding between our two countries.

These eleven years have been a time of rapidly developing ties and contacts between the Society and the British public. The Society has grown as well. Today it has branches in Moscow, Leningrad, Minsk, Volgograd, Zhdanov, Zaporozhye, Sochi, Yalta, Odessa, and other cities. Many of them have British sister-cities (in several cases the ties were established during our joint struggle against fascism).

Our Society has played host to many prominent British public workers and statesmen and major artistic groups, including the Royal Ballet company, the Old Vic company, the Royal Shakespeare Theatre, composers Sir M. Sargent and Benjamin Britten, writers C. P. Snow, James Aldridge and J. Priestley, and many others.

The numerous meetings in the Society between representatives of the Soviet public and British workers, teachers, students and schoolchildren enable both sides to get to know each other better, and to establish personal contacts which always help to develop better understanding between the people of our two countries and bring them closer together.

Шинут земляки

В № 21 газеты «Голос Радзімы» за 1969 год был помещен отклик на клеветническую статью корреспондента канадской газеты «Ванкувер Сан» Д. Уоттерса. Полностью разделяю ваше мнение по поводу статьи канадского журналиста. Подобные злобные измышления мне не раз приходилось встречать на страницах различных антисоветских газет. Часто я обмениваюсь впечатлениями с моими друзьями-французами по поводу таких статей и рад подтвердить, что подобным выпадам против нашей страны и нашего народа французские рабочие не придают абсолютно никакого значения.

Мы прекрасно знаем, как западные журналисты стараются угодить своим хозяевам, идя на сделку даже с совестью. Но вот в 38 номере я с удивлением прочитал, что Элен Теннер опровергает статью Уоттерса. Это делает честь Э. Теннер. К статьям Уоттерса теперь читатели будут относиться с большим недоверием. Если у него есть совесть, ему следовало бы оставить журналистику.

Франция.

С. БОЛОТЯК.

Хочу поблагодарить вас за брошюру «Миллионер в кредит», которую прочитал с большим вниманием. Хочу сказать большое спасибо Вацлаву Мацкевичу за его правдивую и полезную книжечку.

Недавно я перенес операцию: вырезали аппендицит. В госпитале пробыл восемь дней. И всё это стоило (сколько бы вы думали?) больше тысячи долларов. Вот так-то. Еще хорошо, что до этого я имел работу и был застрахован. А то бы мне этот «рай» вылез боком. Поэтому я удивился, когда узнал, что у вас есть люди, которые считают, что в Америке все живут, как миллионеры. Мне просто жаль таких людей. Неужели они не понимают, что и мы здесь живём лучше только потому, что в мире существует Советский Союз? Капиталисты вынуждены создавать рабочим более или менее подходящие условия для жизни потому, что перед нами есть пример вашей страны. В противном случае мы и теперь работали бы по 12—16 часов в сутки, да и кнут гулял бы по спине.

США.

Т. БОГАРТ.

НА КАНІКУЛЫ Ў БЕЛАРУСЬ

Весела і цікава праводзілі дні школьных канікул польскія дзеці, што прыезджалі ў нашу сталіцу з Варшаўскага ваяводства. Навагодні бал у Палацы спорту, знаёмства з горадам, паездкі ў Хатынь і на Курган Славы пакінулі незабыўнае ўражанне.

З песнямі, нацыянальнымі танцамі, панамімай выступілі яны ў палацах культуры прафсаюзаў, трактарнага завода і камвольнага камбіната.

Маладосць.

Фотаэцюд М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ца на апісанне кожнай, якая толькі засталася ў памяці, дробязі пра мэблю, убory і нават меню ў дамах Варашылава, Молатава і іншых, яна ні слова не ўспамінае пра тое, што рабіла, што хацела б рабіць... Нічога... Пустата. З таго, што яна піша, вынікае, што на працы, якую яна, зрэшты, даўно кінула, у яе не было ніякіх праблем, ніякіх ворагаў, нішто яе не цешыла і не злавала. Са светам, у якім яна жыла, яна не была звязана ніводным карэнчыкам.

«Толькі адзін год» — гэта хроніка падзей ад выезду з СССР у снежні 1966 года да пасялення ў Прынстане годам пазней. Напісана яна з халодным разлікам, выключна для таго, каб прадаць яе мага болей экзэмпляраў. Гэта кніжка не для мільённай інтэлігенцыі і студэнцтва Амерыкі, а для паўінтэлігентнаў, людзей, якія за 8 долараў хочучь упэўніцца, што жывуць у раі, а ім гаворыць гэтая жанчына, якая ўцякла з пекла.

І хаця Алілуева запэўнівае, што не прызнае мыцця бруднай бялізны на вачах публікі, усё ж іменна такім брудам яна здзіўляе чытачоў.

У гэтай кнізе перад намі змяняюцца няўдалыя спробы тэарэтызавання, пачуцця і выдання за свае не вельмі змястоўныя афарызмы («я заўсёды болей цаню мешаніну многіх традыцый, чым якую-небудзь адну») і сведчанне вартага жалю распаду асобы (аўтарка публічна спаліла свой савецкі пашпарт, а таксама падрабязна апісвае, як у Маскве ў 1962 годзе прыняла хрышчэнне ў праваслаўнай царкве, хаця запэўнівае, што яе не ўпісалі ў царкоўныя кнігі). Яна прадстаўляе сябе асобай ужо некалькі год глыбока рэлігійнай, кожны крок якой накіраваны богам, але святляецца, што перш за ўсё ёй кіруе разлік.

Шмат разоў яна спрабуе аналізаваць савецкую рэчаіснасць, але ўсё ж выяўляецца, што гэта

задача ёй не пад сілу. Урэшце рэшт яна прыходзіць да антыкамуністычных вывадаў, з якіх нават амерыканцы даўно ўжо выраслі. «Не спрабуеце пераконваць нас, тых, хто пакінуў Расію, што Расія дасягнула велізарнага прагрэсу за апошнія 50 год. Што да «прагрэсу», то прабачце, мы ведаем лепей»... Савецкія недахопы, як сама яна прызнаецца, «апісваю з задавальненнем», а будучы ў Індыі, яна накідвалася на тых, хто гаварыў ёй, што гэтая краіна ўводзіць у сваю эканоміку сацыялістычныя элементы. Уласны, асабісты заняпад заслانیў ад аўтаркі ўвесь свет.

Тым жа прымітывізмам адзначаюцца яе рэляцыі з Амерыкі. Яна магла б быць больш праўдзівай, калі б поруч з апісаннем імпазантнага дабрабыту, шырокіх аўтастрад і цудоўных людзей знайшлося месца і на нешта большае — можа варта было прачытаць якую-небудзь кнігу інтэлектуалаў Шлезінгера, Гэлбрайта ці хоць бы

пазнаёміцца з дыскусіяй, якую вёў яе апякун Джордж Кенан са студэнцкай моладдзю. Нічога гэтага няма. І на гэты раз Алілуева даваяла, што яна занадта добра ўсё ведае, каб сказаць што-небудзь пра другую вялікую дзяржаву. У суме — гэта плоская, павярхоўная кніжка, напісаная асобай, якая замахнула рыдлёўкай на Месяц.

Варта адзначыць, што адначасова з кніжкай Алілуевай выйшаў у свет рэпартаж вядомага амерыканскага драматурга Артура Мілера «У Расіі». Гэтыя два творы настолькі далёкія адзін ад другога, як неба і зямля.

Артур Мілер з'яўляецца праціўнікам камуністычнай ідэалогіі, і яго подпіс не раз можна было бачыць пад антысавецкімі заявамі. Аднак ён, перш за ўсё, цяроза думаючы чалавек, для якога самае важнае — не ўласны густ і настрой, а рэальна існуючыя факты. Гэтыя факты, хаця і не заўсёды паспяхова, ён

імянецца зразумець. Яго цікавіць, што робіцца ў нашай краіне і як жывуць тут людзі, якія прадстаўлены ім магчымасці для ўсебаковага развіцця. Таму Мілер адкідае стандартны для звычайнай антыкамуністычнай прапаганды вобраз нашай краіны, як нейкага пекла. Апісаны Алілуевай факт, што амерыканскі фермер мае аўтамобіль, а ў калгасніка яго няма, для Мілера не складае сутнасці справы. Ён разумее: СССР і ЗША — краіны непараўнальныя, і смешна ганьбіць нас толькі за тое, што ў Савецкім Саюзе няма чагосьці, што ёсць у Амерыцы.

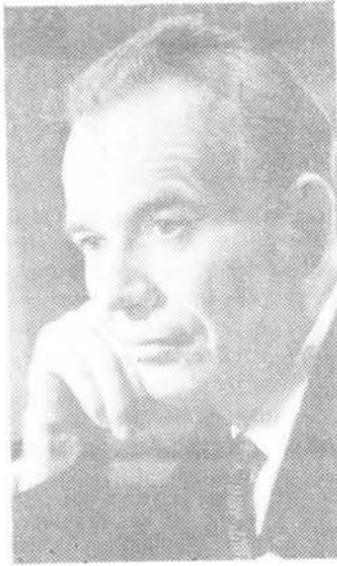
Было б зневажальна для Мілера параўноўваць яго з Алілуевай. І ўсё ж нельга не адзначыць галоўнага ўражання ад параўнання дзвюх названых кніг: сумленны праціўнік, які глядзіць на свет уласнымі вачыма, выклікае павагу, здранік жа, які хлусіць і паклёпнічае на радзіму за жменю грошай, — агіду і пагарду.

ПАЭТ НЕЗАБЫЎНЫХ ДАРОГ

МІКОЛА АЎРАМЧЫК — 50 ГОД

У 1938 годзе на адным з літаратурных вечароў у Мінскім педагогічным інстытуце прысутнічаў народны паэт Беларусі Якуб Колас. Студэнты читалі вершы, ён ім гарача апладыравваў. З асаблівай увагай слухаў паэта сціплага хударлявага юнака, які чытаў свой «Адлет жураўлёў»:

За калгасам,
за тракам вялікім,
дзе асеннія хмары ўсплылі,
Пралятаюць, раняючы крыкі,
Караванам даўгім жураўлі.

рэспубліканскай прэміі імя Янкі Купалы, ён успамінае тыя змрочныя часы:

Заплюшчу вочы —
ўсё як ёсць дазвання
Прыгадваю,
нібы жахлівы сон.
Паўзмрочная капальня
ў дымным Руры,
І ў ёй не я,
а сноўдае штодзень
Шкілет,
які яшчэ абцягнут скурай.
Ды на сцяне —
чужы, сугулы цень...

Вось чаму тэма вайны і міру ў паэзіі Міколы Аўрамчыка прапушчана, як кажуць, праз сэрца. Займаюць яго і шахты, ды не тыя, нявольніцкія, а свае, беларускія. У зборніку вершаў «Агледзіны», напрыклад, шмат «шахцёрскіх» твораў. Зачараваў паэта Салігорск:

На роўнядзі ў краі лясным
Узнік з-пад зямлі гэты горад.
Жывуць і працуюць у ім
Маёй Беларусі шахцёры.

Шахцёрскі цыкл ствараўся доўгі гады, але кожны верш з'яўляецца як бы працагам папярэдняга і адначасова вырашае самастойную тэму. Гэты цыкл — прыкметная старонка ў беларускай паэзіі.

Кожны радок вершаў Аўрамчыка народжаны самім жыццём, у кожным б'ецца пульс часу. Таму новыя публікацыі яго твораў выклікаюць шырокую цікавасць, таму паэту спадарожнічае поспех. У 1949 годзе выйшаў яго першы зборнік вершаў «Пярэдні край», у 1950 — «Дружба», у 1952 — «Шляхамі дружбы», у 1960 — «Ключы жураўліныя», у 1963 — «Сустрэча былых канагонаў», у 1967 — «Універсітэцкі гарадок», а ластась — «Агледзіны».

Творы Міколы Аўрамчыка вядомы не толькі ў Беларусі. Чытаюць іх на сваёй роднай мове рускія і ўкраінцы, узбекі і грузіны.

Нельга падрабязна расказаць аб творчасці паэта ў кароткай газетнай заметцы. Аднак хочацца дадаць яшчэ, што Мікола Аўрамчык з'яўляецца выдатным перакладчыкам паэзіі братніх народаў на беларускую мову. Ягоныя пераклады вершаў Адама Міцкевіча, Івана Франка, Мусы Джаліля, Лесі Украінкі і іншых здзіўляюць сваёй філіграннасцю і дакладнасцю.

Стагоддзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна паэт сустракае, папоўніўшы беларускую Ленініяну вершамі «Мы нарадзіліся пасля Кастрычніка», «Масква», «Домік Із'езд РСДРП», «Ленінграду» і інш. Сярод іх і верш «Майстар» — яркі расказ аб тым, як у Мінску на вежы ўстанавілі гадзіннік.

Іх працай кіраваў спецыяліст,
Які спраўляўся з гэтым
абавязкам...
Казалі, што нібыта ён калісь
Рамантаваў куранты вежы
Спаскай.

Калі аб тым рамонце я
спытаў,
Дык ён мне адказаў
у захапленні:
— Іх капітальна адрамантаваў
Не я, а самы лепшы
майстар — Ленін.

Што гэта ён змяніў і ход,
і звон
Курантаў Спаскіх, —
знаюць у народзе.
Зусім на новы час навіў іх ён,
Наперад падагнаўшы
на стагоддзі.
А. СТАВЕР.

ДЭБЮТ РАБОЧАГА

На афішах Целяханскага народнага тэатра часта можна бачыць імя рабочага рабніага аб'яднання «Сельгастэхніка» М. Дзяцярыка. Мікалай Якаўлевіч — старэйшы ўдзельнік мастацкай самадзейнасці. Дваццаць роляў, выграных на сцэне народнага тэатра, — такі творчы багаж арыста і рабочага. На працягу апошніх трох гадоў ён іграў у п'есах «Не верце цішніні» І. Шамякіна, «Папараць-кветка» І. Козела, «Паўліна» А. Саф-

ронава, «Год 1917-ы» П. Васілеўскага.

Надаўна яшчэ адна падзея адбылася ў жыцці М. Дзяцярыка: ён дэбютаваў як рэжысёр. Мікалай Якаўлевіч ажыццявіў пастановку п'есы М. Алтухова і М. Гарулёва «Выбух», якая ўваскрэшае адну з герайчных старонак партызанскай барацьбы ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Па-майстэрску выканалі свае ролі ў гэтым спектаклі лабарант-

ка бальніцы Ніна Рамачовіч, каласніца Валяціна Макарская, настаўніца Ганна Сонцава, рабочы лямпавай фабрыкі Віктар Віктаровіч, работніца ашчаднай касы Валяціна Нікіціна. Сам М. Дзяцярык выступіў у ролі камандзіра партызанскага атрада.

З гэтым спектаклем калектыв народнага тэатра ездзіў на гастролях ў Ровенскую вобласць Украінскай ССР, выступіў у калгасах і саўгасах Івацэвіцкага раёна.

А. ЛАЎРАНЮК.

ПАТРАБАВАЛЬНАСЦЬ МАСТАКА

Калі крочыш разам з ім па вуліцах Гродна, то пераконваешся, што арыста ведаюць і любяць у горадзе. З многімі ён вітаецца і, спыніўшыся, аб нечым гутарыць...

Не можаму акцёру ўдаецца адразу знайсці «свой» горад і тэатр. Якаў Кімберг знайшоў. Пра яго смела можна гаварыць: гэта наш гродзенскі арыст, і мы, яго калегі, ганарымся гэтым.

Зразумела, гэта выклікана перш-наперш творчасцю арыста на сцэне. Якаў Кімберг — сапраўдны мастак. У яго ёсць і свае паклоннікі, якія ходзяць у наш тэатр спецыяльна паглядзець Кімберга ў новай ролі. Кожную з іх ён рытуе старанна, аддаючы роздуму пра персанаж шмат часу.

Ён вырас у Адэсе. Там спачатку працаваў на эстрадзе, потым перайшоў у Адэскі тэатр рабочай моладзі. Пасля службы на флоте Я. Кімберг заканчае драматычную студыю пры «Масфільме». Потым першыя ролі ў тэатрах Уладзіслова, Растова, Краменчуга... У гэтых буйнейшых творчых калектывах ён нястомна авалодваў тайнамі сцэнічнага майстэрства, фарміраваўся ў цікавага разнаплановага арыста.

У вялікую Айчынную вайну чырвонафлонец Я. Кімберг мужна змагаўся з гітлераўскімі захопнікамі. Быў цяжка паранены, а пасля дэмабілізацыі пачаў працаваць у Бабруйскім тэатры.

З восені 1947 года Якаў Мікалаевіч — акцёр Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. У гэтым новым калектыве ён адразу ж стварае рад вобразаў, на якія звяртаюць увагу мясцовыя аматары тэатральнага мастацтва.

Якаў Мікалаевіч паспяхова сыграў Юсава ў «Даходным месцы», Аркадзя Шчасліцава ў «Лесе», ваеннага ўрача Чабутыкіна ў «Трох сёстрах», правінцыяльнага акцёра старой Расіі Шмагу ў камедыі «Безвіны вінаватыя», жыццярэдас-

нага хітраватага Шальменку-дзеншчыка.

Сур'ёзным творчым экзаменам была для Гродзенскага тэатра пастановка драмы П. Чараднічанкі «Дачка Расіі». Калектыв упершыню ў Беларусі вырашыў паставіць у перасу, у якой асноўнымі героямі былі арганізатары Першага Камуністычнага Інтэрнацыянала — Карл Маркс і Фрыдрых Энгельс і іншыя гістарычныя асобы, якія дзейнічалі ў дні Парыжскай Камуны.

У гэтым спектаклі роля Карла Маркса была даручана Я. Кімбергу, і арыст з уласцівай яму палымінасцю і дапытлівасцю знаёміцца з многімі творами Карла Маркса, неаднаразова перачытвае ўспаміны яго сучаснікаў — Энгельса, Лафарга, дачок Маркса.

Пажылы вопытны акцёр, які юны студыец, займаўся эцюдамі, падоўгу думаў аб сваім герою, убіраў у сябе яго рысы характару, асабліва і прывычкі.

Многадзённая, часам стамляючая работа прынесла свой плён. Спектакль «Дачка Расіі», нягледзячы на некаторыя драматычныя недахопы, выклікаў цікавасць не толькі ў Гродна, але і ва ўсёй Беларусі, а таксама ў гарадах братняй Украіны — Чарнігаве і Жытоміры. У ім лепшы, найбольш цэльны вобраз стварыў Я. Кімберг.

Я не буду падрабязна гаварыць пра тое, што арыст і цяпер адчувае заклапочанасць, гаворачы пра вобразаў Ул. І. Леніна, ролю якога ён выконваў у п'есе «Паміж ліўняў» А. Штэйна. Мы цёпла віталі Якава Мікалаевіча, яму апладыравалі гродзенцы. Здавалася, ніхто не сумняваўся ў поспеху, і толькі сам ён, зразумела, хавваючы свае пачуцці ад нас, лічыў, што калі зроблена было нешта ўдала, — гэта толькі эскіз вобраза. І за такую патрабавальнасць мастака мы бваем яму вельмі ўдзячныя, бо няма нічога больш страшнага на сцэне, чым супакоенасць.

Ул. ДЗЕМІН,
артыст Гродзенскага
абласнога драматычнага
тэатра.

У зале Маладзечанскай гарадской цэнтральнай бібліятэкі імя Н. К. Крупскай з поспехам дэманстравалася выстаўка работ майстраў народнай творчасці Варшаўскага ваяводства Польскай Народнай Рэспублікі «Мазоўшэ ў выяўленчым мастацтве». На ёй экспанавалася каля ста работ жывапісу і графікі. НА ЗДЫМКУ: у зале выстаўкі.

Фота П. НАВАТАРАВА.

— БЕГИТЕ, девчонки!

— Разве можно... — отбегнула «кнопка» и засмеялась.

— Устраняйтесь, Михаил Федорович, — сказал Можин. — Нам обещали самолет, как-нибудь выберемся.

Лукин знал Можина еще по Сибирскому военному округу, и эта неожиданная встреча в лесу была радостна вдвойне.

— У нас и еда найдется, — хлебосольно предложил один из командиров Можина. — Закусите, товарищ генерал.

Послышался выстрел, другой, и сразу возле землянки закричали по-немецки.

— Вот тебе и улетели, — тихо произнес командир. — Надо выходить, а то гранатами закидают.

Лукин успел предупредить:

— Не говорите, что Можин особист! Ни в коем случае.

Раздался такой взрыв, что Лукину показалось — потолок землянки рухнул на него одного.

Где это я? Почему на спинках стульев висят немецкие мундиры? Я в плену! Это страшно... Кружится голова... Кто там стоит? Почему никто к нему не подходит? Сколько сейчас времени? Хоть кто-нибудь бы вошел... Второй застонал... Сколько их тут? Все немцы? Кто-то идет... Нет, не к нам. Пить хочется... Кто рядом со мной? Тоже немец. Ни глаз, ни носа не видно — здорово тебя наши отделали... Кто это встал?

Раненый немец — правой руки у него нет, нога в бинтах, в одной рубашке, с костылем проковылял мимо койки Лукина. В коридоре разговор — видно, немца ругают за то, что вышел. Так и есть, санитарка ведет обратно, уложила, накрыла, строго что-то сказала и ушла. Вернулась с кружкой, принесла немцу пить.

— Попросить? А ну их!.. А пить хочется... Подумаешь, чего тут особенного — попроси, и все... Очень уж ты, Михаил Федорович, на компримиссы легок — попроси! У кого? У врагов... Разве санитарка мне враг? Я же ранен, а она санитарка, она обязана дать мне воды... Ушла... Ну и черт с ней. Потерплю... Буду думать о другом... Что это за здание? По окнам, видно, школа. Недавно построенная, хорошая школа... Кажется, я снова засыпаю... Где же я? Откуда немецкие мундиры?... Здорово идет самолет... Хорошо ведет... Как это страшно — в плену! Кто в плену? Здорово мотает... Попробую считать...

Лукин снова провалился в черную бездонную яму...

Госпиталь ожил в семь часов: заходили по классам-палатам санитарки, где-то скребли пол, однообразно стучали — похоже, что тупой рубили мясо, хлопала внизу дверь.

Синяя лампочка под потолком замигала и погасла — стало заметнее, что за окнами совсем еще темно.

Немец с костылем, тот, что пробовал ночью выйти из палаты, подошел к койке Лукина, всмотрелся и истерически закричал.

Вбежали санитарки, завозились на койках раненые, немец кричал, стучал костылем об пол:

— Руссе! Руссе!

Он был очень разгневан, этот немецкий капитан, тем, что в палату, где лежит он, Вальтер Хеслер, один из деятелей «Крафт дурх Фрейде», член национал-социалистической партии с тысяча девятьсот тридцать четвертого года, командир батальона десант-

ники, герой Нарвика и Крита, почти рядом с ним положили русского! «Вы слышите, господа офицеры, — русского! Я протестую! Я буду жаловаться! Я требую убрать немедленно, сию же минуту этого русского! Это чудовищно! Я сам выкину его! О! У меня еще, слава богу, есть силы!»

достоинства манера русского разговаривать представителем командования группы армий «Центр» вызвала и у них уважение.

А боль в правой ноге усилилась. Особенно неприятно ныл большой палец: «Видно, меня еще раз трахнуло? Дергает и дергает...»

«Внимание! Внимание! Товарищи! В час грозной опасности для нашего государства Родина требует от каждого из нас величайшего напряжения сил, мужества, героизма, стойкости... Родина зовет нас стать нерушимой стеной и преградить путь фашистским ордам к родной и любимой Москве. Сейчас, как ни-

курьерской скоростью на запад, в госпиталиях, — всюду, где работало радио, люди произносили:

— Тише! Тише!
Ждали — сейчас будет говорить Сталин.

Над страной летел глуховатый голос, вселявший надежду, уверенность.

— Никогда еще советский тыл не был так прочен, как теперь. Вполне вероятно, что любое другое государство, имея такие потери территории, какие мы имеем теперь, не выдержало бы испытания, пришлось в упадок...

«Верно, товарищ Сталин, правильно!»

— Наша армия действует в своей среде, пользуется непрерывной поддержкой своего тыла...

«Правильно! Совершенно верно!»

— Немецкие захватчики хотят вести истребительную войну с народами СССР. Что же, если немцы хотят иметь истребительную войну, они ее получат...

«Получат!»

— Никакой пощады немецким оккупантам! Смерть немецким оккупантам!

«Смерть! За все заплатят, за все!»

Позднее, после перерыва, торжественный, праздничный голос:

— Выступает народный артист... — голос ведущего звенит, — выступает народный артист СССР Максим Дормидонтович Михайлов...

Взрыв аплодисментов.

— «Вдоль по Питерской...»

— Слышите, товарищи? Вы слышите? Поет Михайлов! Значит, порядок!

— Порядок! А вы что думали?!

Ветер, ветер! Холодный, пронизывающий до костей. Ветер кидает сухой снег в строение лица неподвижно стоящих на Красной площади солдат.

Небо над Москвой заволочили серые свинцовые тучи.

«Может, и лучше... Плохая видимость!»

Десять часов. Кто это там первый появился на трибуне Мавзолея? Неужели?

Из Спасских ворот на коне выехал Буденный.

— Товарищ Маршал Советского Союза! Войска для парада в ознаменование двадцать четвертой годовщины Великой Октябрьской социалистической революции построены. Командующий парадом командующий московским военным округом генерал-лейтенант Артемьев.

— Здравствуйтесь, товарищи!

— Здравствуйтесь, товарищ Маршал Советского Союза!

— Поздравляю вас с праздником!

— Ура! Ура! Ура!

И была произнесена речь.

— Враг не так силен, как изображают его некоторые перепуганные интеллигентки... Товарищи красноармейцы и краснофлотцы, командиры и политработники, партизаны и партизанки! На вас смотрит весь мир, как на силу, способную уничтожить грабительские полчища немецких захватчиков. На вас смотрят поработанные народы Европы, как на своих освободителей. Великая освободительная миссия выпала на вашу долю. Будьте же достойными этой миссии. Война, которую вы ведете, есть война освободительная, война справедливая. Пусть вдохновляет вас в этой войне мужественный образ наших великих предков — Александра Невского, Дмитрия Донского, Кузьмы Минина, Дмитрия Пожарского, Александра Суворова, Михаила Кутузова! Пусть осенит вас победоносное знамя великого Ленина!..

(Продолжение следует).

— Герр капитан! Это же не рядовой, это генерал!

— Тем хуже! Наверное, даже обязательно коммунист!

Санитарка привела сестру, высокую, худую с постным лицом вечной девственницы. Сестра подошла к Лукину, брезгливо посмотрела на его закрытые глаза, крепко сжатый рот — генерал все еще был без сознания, — сердито скомандовала санитаркам вытащить русского в коридор.

И вдруг сосед Лукина, тот, у которого не видно ни глаз, ни носа, внятно, сильно сказал:

— Оставить... Капитан Хеслер, вы ведете себя недостойно!

— Как вы смеете!

— Смею, капитан... Сестра, попросите старшего врача герра Нельте подойти ко мне.

— Слушаю, полковник...

— И скажите капиталу Хеслеру, он мешает мне спать...

Вместе с доктором Нельте в палату вошли еще двое. На одном из-под белого халата виднелся генеральский мундир, у генерала были на редкость яркие, пунцовые губы.

Генерал сначала подошел к полковнику, положил ладонь ему на голову, мягко спросил:

— Тебе сегодня лучше, Курт?

— А, это ты? Мне было бы совсем хорошо, но у нас тут очень шумно.

Капитан Хеслер спросил генерала: «Разрешите?», получил молчаливое согласие и заковылял из палаты.

— Я постараюсь, Курт...

Генерал посмотрел на Лукина, перевел взгляд на старшего врача Нельте. Врач коротко приказал сестре:

— Шприц!

И сам сделал укол. Лукин открыл глаза.

Немецкий генерал заговорил по-русски:

— Как себя чувствуете?

Можете ответить на несколько вопросов?

— Смотря что вас интересует.

— Какие формирования были...

— На все вопросы, касающиеся формирований, я отвечать не буду...

— Почему?

— Судя по вашему мундиру, вы генерал... Скажите, как бы поступили вы, окажись на моем месте?

Немец постоял молча, оттопырив толстую пунцовую губу, внимательно, словно прикидывая что-то, посмотрел на Лукина и вежливо сказал:

— Как вам будет угодно... И ушел.

В палате стало тихо. Немцы поглядывали на русского генерала, и, хотя большинство из них не поняло, о чем шла речь, очевидно, полная

Лукин с трудом приподнялся, левой действующей рукой сбросил шинель и оделся и только тут понял, что правой ноги у него нет...

В коридоре застучал костыль — возвращался Хеслер. Дверь распахнулась, и капитан, не удержавшись, растянулся на полу. Пытаясь достать отлетевший костыль, Хеслер упал еще раз, и так, сидя с повернутой ногой, злобно закричал по-немецки:

— Сейчас вы все будете шуметь! Слышал сам! Только что! Передовые части вступили в Москву! В Москву!

Немцы зашумели.

Хеслер, с ненавистью глядя прямо в глаза Лукину, орал:

— Москва! Москва!

Лукин не поверил. Он не мог поверить этому обезумевшему от радости, наглому, жалкому гитлеровцу.

Он не мог поверить, это было чудовищно — поверить, что в Москве немцы.

Он не мог поверить, так как понимал, что если бы даже передовым частям гитлеровской армии удалось прорваться в Москву, то бои за столицу шли бы не один месяц, они были бы яростными, беспощадными.

Он просто не мог в это поверить.

И все же ему на мгновение стало страшно. Он дотянулся до повязки на своей культле и начал срывать ее. Зачем он это делает, он не дал себе отчета, ему надо было что-нибудь делать, иначе его мозг, сердце не выдержали бы горечи и тоски, охватившей его.

И генерал Лукин снова потерял сознание.

МОСКВА

Снег покрыл всю русскую землю.

Злее становились ранние морозы.

Люди в утренней полутьме собирались у репродукторов.

Стояли молча, ждали сводку с фронта.

«Ведя неравные бои, наши войска вынуждены были отойти на рубеж Дорохово, западнее Кубинки...»

— Мы в прошлом году в Кубинке дачу снимали. О господи!

«В районе Боровска ценой больших потерь противник отеснил наши части к реке Протва, а затем к реке Нарра...»

— А мы хотели летом отдыхать в Наро-Фоминске, там у мужа родственники... Там знаете, какой воздух... — Говорят, там микроклимат.

— Тише! Что вы, право!

«На Волоколамском направлении...»

«Яхрома... Юхнов... Медынь...»

(Продолжение. Начало в №№ 41, 42, 44—51, за 1969 год, № 1 за 1970 год).

З сённяшняга нумара газеты пад рубрыкай «Са скарбіцы беларускага мастацтва» мы пачынаем знаёміць чытачоў з лепшымі творамі нашага выяўленчага мастацтва. **НА ЗДЫМКУ:** рэпрадукцыя з карціны беларускага мастака К. Касмачова «Напярэдадні».

У ГАЛЕРЭІ МАЯКОЎСКАГА

Нядаўна споўніўся год з дня адкрыцця пры клубе Заходнеберлінскага таварыства германа-савецкай дружбы галерэі імя Ул. Маякоўскага. Эмблема клуба, якая паказвае рускую матрошку і традыцыйнага берлінскага мядзведзя ў танцы, добра знаёма многім у Заходнім Берліне. У галерэі, якая з'яўляецца важнай састаўной часткай клуба, праводзіцца значная работа па азнамяленню заходнеберлінцаў з дасягненнямі савецкай культуры, літаратуры і навукі.

На праводзімых у галерэі мерапрыемствах — канцэртных і літаратурных вечарах, праглядах фільмаў — можна сустрэць людзей рознага ўзросту і розных палітычных поглядаў. Вось што расказвае кіраўнік галерэі Петэр Бізольд:

— Мы знаёмім нашых наведвальнікаў з літаратурай, кіна- і тэатральным мастацтвам Савецкага Саюза. Заходнеберлінцам былі паказаны фільмы «Шостае ліпеня», «Маабіцкі сшытак». Жывую цікавасць выклікалі праведзеныя ў галерэі сустрэчы з удзелам савецкай скрыпачкі Нэлі Школьнікавай, кінарэжысёра Аляксандра Стоппера, галоўнага рэжысёра тэатра «Сучаснік» Алега Яфрэмава. З поспехам прайшла фотавыстаўка аб творчым шляху Ул. Маякоўскага і барацьбе іспанскіх рэспублікан-

цаў і інтэрнацыянальных брыгад супраць франкіскага рэжыму. У галерэі экспанавалася выстаўка работ заходнеберлінскіх мастакоў з прагрэсіўнага аб'яднання «Чырвоная гваздзіка». Выстаўка праходзіла пад дэвізам «Мастацтва супраць фашызму».

— Важнае месца ў планах работы галерэі, — падкрэслівае Бізольд, — займае падрыхтоўка да святкавання 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Гэтану юбілею будзе прысвечаны ў лютым спецыяльны сімпозіум. У яго рамках будуць паказаны кінастужкі, на якіх адлюстраван вобраз вялікага правадцы, адноўлены запісы прамой Леніна. Акрамя таго, галерэя рыхтуе да ленінскага юбілею пастаноўку па кнізе Джона Рыда «10 дзён, якія ўзрушылі свет» з удзелам маладых акцёраў заходнеберлінскіх тэатраў.

ГУМАР

*З паліцыі завоіць тэлефон:
— Гавораць ад Мюлера.
Прыліце неадкладна патруль.
Кошка залезла ў пакой,
— Пакіньце вашы жартачкі,
— адказвае дзяжурны.
— Я не жартую. Неадкладна
высылайце, пакуль не адбы-
лося забойства. Гэта гаворыць
папусай Мюлера.*

*Вадзіцель машыны збіў той-
стага чалавека.
— Вы што, не магі мяне
аб'ехаць? — прабурыла ахвя-
ра.*

*— Прабачце, — з сумам ска-
заў вадзіцель. — Я не быў
упэўнены, ці хопіць у мяне бен-
зіну на аб'езд.*

*Размаўляюць дзве сяброўкі
пра мужоў. Адна кажа:
— Мой муж таксама мне ін-
шы раз дапамагае. Сёння ён са-
рваў лістак календара.*

*— Чаму вы так хвалюеце-
ся? — спытаў прахожы рыба-
лова, назіраючы за ім некаторы
час.*

*— Усё з-за рыбнай лоўлі.
— Дазвольце, але ж рыбная
лоўля — адзін з лепшых споса-
бай супакаення нерваў.*

*— Так, але ў гэтым месцы
лоўля строга забаронена.*

*— Прызнайся, малы, што ты
разбіў акно. Улічы, што шырае
прызнанне здымае палову ві-
ны!*

*— А магу я прызнацца два
разы?*

*Наведвальнік кафэ паспраба-
ваў пададзеную яму каву і па-
клікаў афіцыянта:*

*— Вы што мне падалі? Каву
ці памы?*

*— А вы не можаце адроз-
ніць?*

*— Не.
— Тады якое гэта мае зна-
чэнне?*

*Блізкайсходні ішых, які ра-
біў паездку па Еўропе, адпра-
віўся на балетнае прадстаўлен-
не. Паглядзеўшы спектакль,
ён спытаў дырэктара тэатра:*

*— Скажыце, калі ласка, а
хто муж гэтага балета?*

*— Паверце, дружа, для чала-
века заўсёды больш прыемна
само жаданне, чым яго выка-
нанне.*

*— Відаць, вам ніколі не да-
водзілася ў час праліўнога
дажджу даганяць апошні аўто-
бус!*

ВІЛЕНСКІ УНІВЕРСІТЭТ І БЕЛАРУСЬ

Віленскі ўніверсітэт заснаваны ў другой палове XVI стагоддзя. Але ў першы час гэта была звычайная калегія ці гімназія, крыху пазней пераўтвораная ў акадэмію, а яшчэ пазней — у галоўную школу. Толькі ў 1803 годзе яна пачынае называцца Віленскім ўніверсітэтам.

Дзякуючы ўніверсітэту, Вільня арабілася цэнтрам перадавой думкі прылягаючых літоўскіх, польскіх і беларускіх зямель.

Ва ўніверсітэце ўзнікла тайнае таварыства філаматаў і філарэтаў. Філаматы з пачатку адносіліся да культуры беларускага народа, да яго гісторыі, вуснапаэтычнай творчасці. Не ставячы перад сабой непасрэдна рэвалюцыйных задач, студэнцкія таварыствы бачылі галоўную мэту ва ўздзеянні на грамадскую думку. Гэта асабліва блізкала іх з арганізацыямі рускіх дваранскіх рэвалюцыянераў. Намецліся кантакты паміж польскімі і беларускімі тайнымі арганізацыямі — у прыватнасці, паміж філаматамі і так званым «Свіслацкім навуковым таварыствам».

У складзе студэнцкіх таварыстваў было імямала беларусаў, якія вучыліся ў Віленскім ўніверсітэце і Свіслацкай гімназіі. Сярод іх быў беларускі паэт і этнограф Ян Чачот, выкладчык гісторыі ў Віленскім пансіёне Томаш Зан, Адам Ходзька. Яны сябравалі з Адамам Міцкевічам, які ў той час таксама вучыўся ў Віленскім ўніверсітэце, дапамагаў яму глыбей зразумець і ацаніць духоўнае багацце беларускага народа, палюбіць беларускія казкі, танцы, мелодыі, напевы. Усё гэта пазней знайшло адлюстраванне ў творчасці вялікага польскага паэта.

Вялікае ўздзеянне на філаматаў меў польскі гісторык прафесар Віленскага ўніверсітэта Іосіф Лелевель, названы Марксам за шырыню сваіх рэвалюцыйных поглядаў «геніяльным чалавекам».

Многія ўдзельнікі тайных студэнцкіх арганізацый, разгромленых царскімі ўладамі, раз'ехаліся па гарадах Беларусі, дзе працягвалі сваю работу.

Указам Мікалая I у 1832 годзе Віленскі ўніверсітэт быў закрыты.

Зерні прагрэсіўных рэвалюцыйных ідэй, пасеяныя ім, далі ўсходы ў самых розных кутках Беларусі.

Многія вучоныя, выхаваныя ва ўмовах польскай культуры, але па нараджэнні ці паходжанні звязаныя з Беларуссю, і ў час дзейнасці Віленскага ўніверсітэта і пасля яго закрыцця працягваюць вялікую цікавасць да духоўнага жыцця працоўнага беларускага народа і яго культуры. Такімі былі С. Стрэжніч-Богуш, які нарадзіўся ў Ваўкавыскім павеце і займаўся пытаннямі славянскай мінуўшчыны, лінгвіст Міхась Баброўскі (паходзіць з Гродзеншчыны).

Вялікую працу па гісторыі, географіі і статыстыцы Беларусі напісаў выхаванец Віленскага ўніверсітэта М. Балінекі, а таксама выхаванец, а затым прафесар гэтага ж ўніверсітэта І. Ярашэвіч, яру якога належыць даследаванне па этнаграфіі Гродзенскай губерні.

Нямала зрабіў для вывучэння Беларусі прафесар Віленскага ўніверсітэта І. Даніловіч, які ў сваёй працы «Скарбіца дыпламатаў» змясціў каля тысячы артыкулаў па гісторыі права польскага і беларускага народаў. Гісторыя Беларусі разглядаецца і ў другіх даследаваннях І. Даніловіча — «Гістарычны погляд на літоўскае заканадаўства», «Аб летапісах літоўскіх», «Гістарычны погляд на ўтварэнне славянскіх гарадоў», «Кніга пасольскіх метрык княства Літоўскага» і г. д.

Дзейнасць Віленскага ўніверсітэта — надзвычай цікавая, багатая падзеямі і фактамі старонка ў развіцці беларуска-літоўскіх культурных сувязей.

Я. НАВУМЕНКА.

Мінск. У адкрытым плавальным басейне Палаца воднага спорту ідзе трэніроўка плыўцоў. Фота М. МІНКОВІЧА.

СІНІЯ РУЖЫ КРЫМА

Памятаеце кіплінгаўскія радкі аб сініх ружах і бедным закаханым, якому ў пошуках іх давялося блукаць па свеце, перасякаючы акіяны і кантыненты? Але — «дарэмна я аб'ездзіў свет, — сініх руж пад сонцам няма!»

І вось сінюю ружу вывеў садоўнік дома творчасці «Кактэбел» (паблізу Феадосіі) Сцяпан Кліменка. Адзін з лепшых садоўнікаў Крыма, ён вырасціў ужо больш за паўтара дзесятка ўласных гатункаў руж. На набярэжных і ў парках Феадосіі і Керчы высаджаны марозустойлівыя кіпарысы, выведзеныя таксама ім.

Але мала хто ведае, што пісьменнік С. Кліменка і садоўнік С. Кліменка, які жыве ў Крыме — не аднафамільцы, а адна і тая ж асоба. У Крымскім выдавецтве выйшлі ў свет вялікімі тыражамі дзве кніжкі апавяданняў аб жывёлах. Аўтар іх — С. Кліменка. Кнігі мелі вялікі поспех у чытачоў. Апавяданні крымскага пісьменніка часта публікуюць цэнтральныя выдавецтвы. Садавод, пісьменнік... У любы з гэтых заняткаў Сцяпан Кліменка ўкладае ўсё сваё ўменне, старанне, майстэрства.

М. САМВЕЛЯН.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:
МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31,
6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.

Зак. № 54. Мінск, друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.